

Hämeen sydämessä Hattulassa sijaitseva Lehijärvi on rikasta muinaismuistoaluetta.

Lehijärvi tarjoaa vaihtelevan pyöräilyreitit läpi vanhojen kylien. Vanha, rantaviivaa mukaileva maantie mutkittelee halki peltojen ja avaa aina uusia näkymiä. Lehijärvi on keskeinen ja näkyvä osa maisemaa. Alue on myös arvokasta lintuvesialuetta. Kylissä on aistittavissa ihmisen vuosituhantinen vaikutus.

Lehijärven kulttuurimaisema koostuu viidestä keskiaikaisesta kylästä Lehijärven ja Armijärven rannoilla. Maisema vaihtelee avoimista viljely- ja laidunmaisemista tiivisiin kyläkokonaisuuksiin. Avointa viljelymaisemaa rajaavat harjut ja moreeniselänteet. Karjan laidunnus on monin paikoin pitänyt maiseman avoimena.

Lehijärveltä Nihattulan kylän kautta Vuorentaakse ulottuu laaja yhtenäinen peltoaukeu. Vuorentakana kulkee Hämeen Härkätie ja sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö (RKY-alue) sekä arvokas maisema-alue.

Sattulan tarinakartta

Tutustu Sattulan kylän historiaan ja tarinoihin skannaamalla oheinen QR-koodi.

Lehijärvi

Lehijärvi on lähes pyöreä loivarantainen harjunlievejärvi. Se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja on suojeltu luonnonsuojelulailailla ja vesilailailla. Järven alasta 100 % on suojeltua. Erityinen alue on luoteiskulmassa sijaitseva Ihalemme-lahti, joka on luokiteltu Natura-2000 alueeksi.

Muinaisjäänökset

Alueella on lukuisia muinaisjäänöksiä. Raimaanmäeltä löydetty polttokenttäkalmisto ja alueen kahdeksan uhririkettä osoittavat pysyvän asuinkulttuurin juontavan ainakin viikinkiajalta. Viljelyn merkit Lehijärven ympärillä ovat peräisin viimeistään 500-700-luvulta. Nihattulan ja Sattulan kylät sijaitsevat historiallisesti Hiidentien varrella.

Hiidentie

Hämeen linnan ja Kokemäenjoen suun välillä kulki muinoin Hiidentie. Se kulki Parolannummen kentän ohitse, Armijärven ja Nihattulan kylän kautta kohti Lehijärveä ja Sattulan kylään.

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue

Lehijärven alue on maakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Lehijärven kulttuurimaisemat ovat kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti edustava ja monipuolinen kulttuurimaisemakokonaisuus. Alueella on runsaasti luontoarvoja, rakennetun kulttuuriympäristön arvoja sekä muinaisjäänöksiä.

RKY-alue

Lehijärven ympäristö muodostaa myös valtakunnallisesti merkittävän rakennetun ympäristön eli RKY-alueen. RKY-alueet ovat Museoviraston laatimien inventointien perusteella valittu otos merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Hattulan Nihattulan, Sattulan, Pelkolan, Leiniälän ja Ihalemme maarekisterikylät lukuisine kiinteine muinaisjäänöksineen kuvastavat poikkeuksellisen laajana kokonaisuutena asutuksen jatkuvuutta Hämeessä esihistorialliselta ajalta nykypäiviin.

Luontoarvot

Lehijärven ympäristössä pääsee tutustumaan useisiin luonnonsuojelualueisiin, kuten erilaisiin lehtojensuojeluohjelmaan kuuluviin kohteisiin, arvokkaisiin kallioalueisiin, useisiin luonnonsuojelualueisiin, Natura2000-alueisiin sekä vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluvaan metsään. Lehijärvi kuuluu lintuvesiensuojeluohjelmaan sekä on yksi Suomen tärkeistä lintualueista (FINIBA).

Kylät

Ihalempi

Ihalemme ikiaikaista kylää luonnehtivat monet rautakautiset muinaisjäänökset. Erityisen paljon alueella on kuppikiviä. Ihalemme kylä on tasapainoista kulttuurimaisemaa, jota vanha maantie halkoo elävästi mutkitellen.

Leiniälä

Leiniälän kylä Lehijärven luoteisrannalla on myös keskiajalta peräisin. Kylän maisemalle ovat luonteenomaisia kiviset, laajat laitumet ja niillä käyskentelevät laiduneläimet. Yli-Moijalassa on suuri rautakautinen muinaisjäänösröyhmä, joka pitää sisällään kuppikiviä, rökkiöitä ja polttokenttäkalmiston.

Pelkola

Pelkolassa pääsee ihaillemaan Lehijärven vesistömaisemaa erityisesti Haikonlahdessa. Vastarannalla kohoaa Parolanharju. Pelkolan kartano Lehijärven rannalla on vanha rustholli, joka siirrettiin nykyiselle paikalleen Pelkolan kylästä 1700-luvulla.

Sattula

Sattulan kyläraitilla on mahdollista nähdä vanhoja päärakennuksia, lukemattomia kiviaitoja, kauniisti hoidettuja ja villiintyneitä puutarhoja sekä vilahduksen kimmeltävistä Lehijärvestä. Sattulan kylä on säilyttänyt tiiviin muotonsa, vaikka rakennuskanta onkin osin uusiutunutta. Kylän kantatalot ovat pääosin vanhoilla tonteillaan.

Nihattula

Kylän kantatalot sijaitsevat nauhamaisesti vanhan Hiidentien varrella kauniin Armijärven rannalla. Armijärven koillisrannalla on vanhaa, 1900-luvun alkupuolen huvila-asutusta. Suojaisa paikka on houkutelut asutusta jo varhain. Siitepölytutkimukset osoittavat viljelyn merkkejä alueelta jo 500-luvulta. Kylän kantatalot sijaitsevat nauhamaisesti vanhan Hiidentien varrella kauniin Armijärven rannalla.

1800-luvulla venäläisen leiriväen upseeristo vietti kesää Nihattulan kylän taloissa. Sotilasleirin vuoksi kylässä sai 1900-luvun alussa alkunsa Emil Aaltosen kenkätehdas, joka tuhoutui kuitenkin pian tulipalossa ja siirrettiin sen jälkeen Tampereelle.

Kohteet

Panssarimuseo

Panssarimuseo tallentaa ja esittelee Suomen itsenäisyyden ajan panssari- ja panssarintorjuntajoukkojen historiaa. Museossa on esillä kattava kokoelma panssarivaunuja, -autoja ja panssarintorjunta-aseita sekä panssarijuna. Suosittu koko perheen museo tarjoaa kävijöilleen sotahistorian lisäksi tapahtumia ja elämyksiä. Museolla on perusnäyttelyn ohella vuosittain vaihtuvia erikoisnäyttelyitä eri teemoista. Panssarimuseossa on myös Tankkitupa-niminen kahvio.

Osoite: Hattulantie 334
Verkkosivut: panssarimuseo.fi
Instagram ja Facebook: @panssarimuseo

Parolannummi ja Panssariprikaati

Parolannummella on pitkät perinteet sotaväen koontumis- ja harjoituskenttänä. Jo 1600-luvulla, 30-vuotisen sodan aikana Parolannummelle koottiin seudun jalkamiehet ja hakkapeliitat. Varsinaiseksi varuskunta-alueeksi se muodostettiin Krimin sodan aikana. Panssaripataljoona muutti Parolaan jatkosodan loppuvaiheessa. Parolannummi on sotahistoriallisesti arvokas harjoitusalue ja samalla nykyaikainen ja toiminnassa oleva kasarmialue.

Hattula Golf

Hattula Golf on yhdeksänreikäinen golfkenttä Lehijärven kupeessa. Kentällä pelataan rentoa golfia huipukentällä ja klubitalo palvelee niin yksityisiä pelaajia kuin suurempia ryhmiä kokous- ja ravintolatiloinen.

Osoite: Hattulantie 547
Verkkosivut: hattulagolf.fi
Instagram ja Facebook: @hattulagolf

Parolan Rottinki

Parolan Rottinki tunnetaan rottinkidesignin kotimaisena edelläkävijänä ja erityisesti suomalaisten rakastamasta Klassikko-riippukeinusta, jonka yrityksen isä Aulis Herranen taiteili luovuuden puuskassaan Parolan pajalla vuonna 1969. Klassikkoon ja satoihin muihin kalusteisiin ja sisustustuotteisiin voi tutustua Parolan Rottingin myymälässä ja verkkokaupassa.

Osoite: Hitsaajantie 3
Verkkokauppa: parolanrottinki.fi
Instagram ja Facebook: @parolanrottinki

Tiirinkosken tehdas

Tiirinkosken tehtaalta löytyy lämmintunnelmainen liifestyle-myymä ja kahvila. Myynnissä on myös oman tilan lampaantaloja, villalankaa, karitsan- ja ylämaan-karjanlihaa ja härkapapua. Tunnelmallisen myymälän pihalla voi tutustua lampaisiin ja ylämaankarjaan.

Osoite: Haantie 5
Verkkosivut: tiirinkoskentehdas.fi
Instagram: @tiirinkosken_tehdas
Facebook: @tiirinkoskentehdas

Iltamat litalassa

Iltamat litalassa tekee tarinallisia konsertteja ja teemallisia tapahtumia. Lämminhenkiset, juonnetut musiikkitapahtumat sopivat toteutettaviksi erilaisissa tiloissa ja myös maisemassa. Tarinallisissa musiikki-illoissa on ollut esillä mm. suomalaista ja slaavilaista kaihhoa ja kansanperinteisiin liittyviä teemoja. Esitykset ovat pääosin koko perheelle soveltuvia.

Verkkosivut: iltamatiitalassa.fi
Instagram, Facebook @iltamatiitalassa
YouTube: Iltamat litalassa

Lasikylän Mysteeriteatteri

Lasikylän Mysteeriteatteri on iittalalaisten teatteriharrastajien kehittämä tapa yhdistää teatteri, mysteeri sekä sen ratkaisuun osallistuva yleisö. Mysteeriesitykset ovat vuorovaikutteisia, mielikuvitusta haastavia sekä yleisön kertoman mukaan joskus jännittäviä. Teatteri on liikkuva, varsinaista omaa näyttämöä sillä ei ole, vaan teatteri tekee vierailuja sopiviin kohteisiin.

Facebook: @lasikylänmysteriteatteri

Lehijärvi

Ihalempi - Leiniälä - Pelkola - Sattula - Nihattula

Tervetuloa
kulttuurimaisemaan!

Tämä esite on kehitetty osana MAISA – Maiseman arvo - maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanketta (2018–2020).

Esitteen kuvat ellei toisin mainita:
Katriina Koski ja Auli Hirvonen

2020

- Lasikylän Mysteeriteatteri
- Iltamat litalassa

Pyöräilyreitti

19,5 km - Koko reitti
14,7km - Lehijärven ympäri

Lehijärven ympäri kiertävän ja sen mutkittelevaa rantaviivaa mukailevan pyöräilyreitillä varrella voi ihailla vaihtelevia kulttuurimaisemia ja aistia vanhojen kylien tunnelmaa. Reitti kulkee niin maanteitä kuin pieniä kyläteitä pitkin.

- Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- Muinaisjäännöspisteet
- Kohteet
- Kylät

Kartta on suuntaa antava

Hyrväläntie

Ylinen Savijärvi

Tömäjärvi